

بررسی ظرفیت‌ها و سازوکارهای سرمایه‌گذاری و توسعه همکاری اقتصادی ایران و استان آستراخان

تاریخ و محل: پنجشنبه ۲۲ مرداد ۱۴۰۵ - سازمان توسعه استان آستراخان

خلاصه اجرایی

آقای "احمد حیدریان" سرکنسول جمهوری اسلامی ایران در آستراخان با خانم ایرینا ملنیکووا، مدیرعامل سازمان توسعه استان آستراخان، با حضور وزیر روابط خارجی استان، دیدار و ظرفیت‌های موجود برای توسعه همکاری‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری میان ایران و آستراخان را بررسی کرد. هدف اصلی این ملاقات، شناسایی حوزه‌هایی بود که بتوان از طریق آنها روابط تجاری موجود را به همکاری‌های پایدارتر در زمینه سرمایه‌گذاری، تولید، لجستیک و گردشگری تبدیل کرد.

در این دیدار آقای "گالافکوف" وزیر روابط خارجی استان آستراخان ضمن تأکید بر اهمیت ایران به‌عنوان یکی از شرکای اقتصادی آستراخان، آمادگی استان را برای تسهیل حضور شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران ایرانی اعلام کرد. خانم "ایرینا ملنیکووا" مدیر سازمان توسعه آستراخان نیز سازوکارهای حمایتی خود را از مرحله بررسی ایده و ارزیابی پروژه تا تأمین زمین و زیرساخت، تهیه طرح تجاری، تسهیل تأمین مالی و رفع موانع اجرایی تشریح کرد. کشاورزی و صنایع تبدیلی، صنعت و تولید، لجستیک و کشتیرانی و گردشگری مهم‌ترین حوزه‌های مورد توجه استان هستند.

آقای گالافکوف همچنین اعلام کرد استاندار آستراخان دو دعوتنامه رسمی برای معاون دیپلماتی اقتصادی وزارت امور خارجه و معاون ذی‌ربط وزارت امور اقتصادی و دارایی جمهوری اسلامی ایران صادر کرده است. در آقای حیدریان ضمن قدر دانی از تلاش‌ها و تعاملات بسیار خوب وزارت روابط خارجی استان آستراخان، اظهار داشتند این سفرها می‌تواند فرصتی برای آشنایی مستقیم مقامات اقتصادی ایران با پروژه‌های استان، بررسی موانع سرمایه‌گذاری و انتخاب پروژه‌های مناسب برای شرکت‌های ایرانی فراهم کند. در صورت برنامه‌ریزی هدفمند، این اقدام می‌تواند همکاری دو طرف را از سطح معرفی فرصت‌ها به مرحله شناسایی پروژه، مذاکره و سرمایه‌گذاری منتقل کند.

ظرفیت‌های موجود برای حضور سرمایه ایرانی

بر اساس اعلام آقای گالافکوف، وزیر روابط خارجی استان، حدود ۶۰ شرکت ایرانی در آستراخان فعال هستند که تعدادی از آنها وارد مرحله سرمایه‌گذاری شده‌اند. پروژه شرکت «رزا» برای احداث کارخانه تولید مواد شوینده در منطقه ویژه اقتصادی لوتوس، با سرمایه‌گذاری حدود ۲ میلیارد روبل و پیش‌بینی ایجاد بیش از ۱۲۰ فرصت شغلی، به‌عنوان یکی از نمونه‌های شاخص حضور سرمایه ایرانی معرفی شد. این تجربه نشان می‌دهد که حضور اقتصادی ایران در آستراخان ظرفیت آن را دارد که از فعالیت‌های تجاری به تولید، ایجاد اشتغال و حضور بلندمدت در بازار روسیه توسعه یابد.

سازمان توسعه آستراخان و مسیر ورود سرمایه‌گذار

مدیرعامل سازمان توسعه آستراخان توضیح داد که این سازمان برای همراهی سرمایه‌گذاران خارجی در تمامی مراحل پروژه از بررسی اولیه ایده و ارزیابی اقتصادی گرفته تا اجرای پروژه و رفع موانع فعالیت می‌کند. مهم‌ترین خدمات اعلام‌شده شامل کمک به تأمین زمین و زیرساخت، تسهیل تأمین مالی و ضمانت، تهیه و ارزیابی طرح تجاری و پیگیری مسائل اداری در سطح استانی و فدرال است.

همچنین اعلام شد که برای برخی «پروژه‌های ویژه سرمایه‌گذاری» امکان تخصیص زمین بدون برگزاری مناقصه وجود دارد. استفاده از این مزیت منوط به اجرای تعهدات سرمایه‌گذار است و در صورت عدم اجرای پروژه، امکان بازپس‌گیری زمین وجود خواهد داشت. این سازوکار می‌تواند بخشی از پیچیدگی ورود شرکت‌های ایرانی به بازار روسیه را کاهش دهد؛ مشروط بر اینکه اطلاعات پروژه، شرایط حقوقی، تعهدات سرمایه‌گذار و مشوق‌های قابل استفاده پیش از تصمیم‌گیری به صورت شفاف مشخص شود.

حوزه‌های دارای اولویت

بررسی مذاکرات نشان می‌دهد کشاورزی و صنایع تبدیلی، صنعت و تولید، لجستیک و کشتیرانی و گردشگری مهم‌ترین حوزه‌های مورد توجه استان هستند. در بخش کشاورزی، ایجاد کشت‌و صنعت و صنایع تبدیلی می‌تواند زمینه ایجاد زنجیره ارزش از تولید تا فرآوری را فراهم کند. در بخش صنعت، ایجاد واحدهای تولیدی با هدف تأمین بازار روسیه و کشورهای پیرامونی قابل بررسی است. در حوزه لجستیک و کشتیرانی نیز موقعیت آستراخان در دریای خزر و کریدور بین‌المللی شمال - جنوب، مزیت مهمی برای شرکت‌های ایرانی ایجاد می‌کند. گردشگری نیز با توجه به ظرفیت مناطق طبیعی و حفاظت‌شده استان، از حوزه‌های مورد حمایت معرفی شد. از منظر دیپلماسی اقتصادی ایران، پروژه‌هایی که بتوانند تولید در آستراخان، دسترسی به بازار روسیه و استفاده از مسیرهای حمل‌ونقل شمال - جنوب را هم‌زمان ترکیب کنند، از جذابیت و اولویت بیشتری برخوردارند.

ارزایی فرصت‌های سرمایه‌گذاری

مهم‌ترین مزیتی که در این ملاقات شناسایی شد، وجود یک نهاد مشخص در طرف روسی برای هدایت و همراهی سرمایه‌گذار خارجی است. با این حال، معرفی مشوق‌ها به‌تنهایی برای جذب سرمایه کافی نیست. برای تبدیل ظرفیت‌های موجود به سرمایه‌گذاری واقعی، لازم است فرصت‌های کلی به پروژه‌های مشخص، آماده بررسی و قابل ارائه به سرمایه‌گذاران ایرانی تبدیل شوند.

برای هر پروژه باید اطلاعات روشنی درباره میزان سرمایه مورد نیاز، زمین، زیرساخت، وضعیت مجوزها، مشوق‌های دولتی، بازار هدف، روش تأمین مالی، زمان اجرای پروژه و بازده اقتصادی ارائه شود. بر این اساس، می‌توان یک تقسیم کار روشن میان دو طرف ایجاد کرد: سازمان توسعه آستراخان پروژه‌ها و اطلاعات آنها را آماده کند و بخش اقتصادی سرکنسولگری این پروژه‌ها را به دستگاه‌های اقتصادی، اتاق‌های بازرگانی و سرمایه‌گذاران ایرانی معرفی و پیگیری نماید.

دعوت استاندار برای سفر دو معاون وزیر

صدور دعوتنامه استاندار آستراخان برای دو معاون وزیر ایرانی، یکی از مهم‌ترین فرصت‌های ایجادشده برای ارتقای همکاری در سطح نهادی است. پیشنهاد می‌شود سفر احتمالی این مقامات با یک برنامه اقتصادی مشخص همراه باشد و بازدید از منطقه ویژه اقتصادی لوتوس، پروژه‌های تولیدی و سرمایه‌گذاری، زیرساخت‌های بندری و لجستیکی و سازمان توسعه استان را دربرگیرد. همچنین می‌توان در جریان این سفر، چند پروژه مشخص برای سرمایه‌گذاران ایرانی معرفی و درباره موانع حقوقی، مالی و اجرایی آنها گفت‌وگو کرد. آقای سرکنسول با اشاره به وبینار اخیر با حضور جناب آقای قنبری، معاون دیپلماسی عمومی وزارت امور خارجه، اعلام کرد که کلیات برنامه سفر مورد تأیید قرار گرفته و پس از دریافت دعوتنامه، برنامه‌ریزی لازم قابل پیگیری خواهد بود. در نتیجه، این سفر می‌تواند از یک دیدار رسمی فراتر رفته و به ابزار عملی برای شناسایی، آماده‌سازی و معرفی پروژه‌های سرمایه‌گذاری آستراخان به طرف ایرانی تبدیل شود.

زیرساخت‌های پشتیبان همکاری اقتصادی

- در بخش حمل و نقل دریایی، سرکنسول موضوع اختصاص لنگرگاه شماره ۶ آستراخان به کشتی‌های ایرانی را مطرح و خواستار حمایت و پیگیری مقامات محلی شد. تحقق این موضوع می‌تواند زمان توقف کشتی‌ها را کاهش داده و زمینه افزایش تردد دریایی میان آستراخان و بندر شمالی ایران را فراهم کند.
- در حوزه حمل و نقل هوایی نیز روند تبدیل پرواز رشت - آستراخان از وضعیت چارتر به پرواز سیستمی و پایدار در حال پیگیری است. تثبیت این مسیر می‌تواند ارتباط فعالان اقتصادی، سرمایه‌گذاران و گردشگران دو طرف را تسهیل و از توسعه تجارت و سرمایه‌گذاری حمایت کند.

اقدامات پیشنهادی

۱. برگزاری نشست تخصصی میان سازمان توسعه آستراخان و اتاق‌های بازرگانی و شرکت‌های منتخب ایرانی، به‌ویژه اتاق بازرگانی اصفهان.
۲. اولویت دادن به پروژه‌هایی که بتوانند به‌صورت هم‌زمان از ظرفیت تولید در آستراخان، بازار روسیه و کریدور شمال - جنوب استفاده کنند.
۳. ادامه پیگیری اختصاص لنگرگاه شماره ۶ به کشتی‌های ایرانی و تثبیت پرواز رشت - آستراخان به‌عنوان دو زیرساخت پشتیبان توسعه روابط اقتصادی.

نتیجه‌گیری

- ۱- این ملاقات نشان داد که هم آمادگی نهادی در طرف روسی و هم ظرفیت اقتصادی لازم برای توسعه حضور سرمایه‌گذاران ایرانی در آستراخان وجود دارد. حضور حدود ۶۰ شرکت ایرانی، تجربه سرمایه‌گذاری شرکت «رزا»، خدمات سازمان توسعه این استان و موقعیت آستراخان در دریای خزر و کریدور شمال - جنوب، زمینه مناسبی برای حرکت از تجارت به سمت سرمایه‌گذاری و تولید ایجاد کرده است. با این حال، مرحله بعدی همکاری نباید به معرفی عمومی ظرفیت‌ها محدود شود. اولویت باید تبدیل ظرفیت‌های موجود به پروژه‌های مشخص و سپس اتصال این پروژه‌ها به سرمایه‌گذاران و نهادهای اقتصادی ایران باشد.
- ۲- بر این اساس، پیشنهاد می‌شود سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران، با همکاری و پشتیبانی سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران در آستراخان و در تعامل با سازمان توسعه آستراخان، یک فرایند مشخص و قابل پایش برای شناسایی و پیگیری فرصت‌های سرمایه‌گذاری ایجاد کند. این فرایند از شناسایی و ارزیابی پروژه‌ها آغاز شده و از طریق معرفی فرصت‌های مناسب به سرمایه‌گذاران ایرانی، برقراری ارتباط و تسهیل مذاکرات، بررسی و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری، ورود به مرحله اجرا و در نهایت پایش نتایج و میزان تحقق سرمایه‌گذاری ادامه یابد.
- ۳- اثربخشی این سازوکار نیز می‌تواند بر اساس شاخص‌هایی نظیر تعداد پروژه‌های شناسایی و ارزیابی‌شده، پروژه‌های آماده ارائه، سرمایه‌گذاران معرفی‌شده، مذاکرات آغازشده، توافق‌های سرمایه‌گذاری، پروژه‌های واردشده به مرحله اجرا و میزان سرمایه‌گذاری تحقق‌یافته سنجیده شود. بر این اساس، فرصت اصلی پیش‌روی دیپلماسی اقتصادی ایران در آستراخان، ایجاد یک پل عملیاتی میان پروژه‌های سرمایه‌گذاری استان و سرمایه و توانمندی شرکت‌های ایرانی است؛ اقدامی که می‌تواند همکاری اقتصادی دو طرف را از سطح گفت‌وگو و معرفی ظرفیت‌ها به نتایج واقعی و قابل اندازه‌گیری تبدیل کند.

تهیه کننده سید کاظم عابدی - ۲۳ مرداد ۱۴۰۵ - سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران - آستراخان